יצא עובד כוכבים שאין לו טומאה מנלן דלית להו טומאה דאמר קרא ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל במי שיש לו קהל יצא זה שאין לו קהל ממאי דלמא כרת הוא דלא מיחייב אבל איטמויי מיטמו אמר קרא והזה הטהור על הטמא כל שיש לו טהרה יש לו טומאה וכל שאין לו טהרה אין לו טומאה ואימא טהרה הוא דלא הויא ליה טומאה הויא ליה א"ק ואיש אשר יטמא ולא יתחטא רב אחא בר יעקב אמר שאני הכא דא"ק והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם כל שיש לו נחלה יש לו טומאה וכל שאין לו נחלה אין לו טומאה אי הכי עבדים נמי לא אלא אמר רבא בשלמא גבי ערכין שנאמר בני ישראל בני ישראל מעריכין ואין העובדי כוכבים מעריכין יכול לא יהו נערכין ת"ל איש [א] [איש] הכא בני ישראל נוזרין ומביאין קרבן ואין העובדי כוכבים נוזרין ומביאין קרבן יכול אף לא יהו נוזרין כלל ת"ל איש אמרי אי משום קרבן לאו מהכא נפקא ליה אלא מהתם לעולה פרט לנזירות דברי ר' יוסי הגלילי אימא בני ישראל נוזרין נזירות עולם ואין העובדי כוכבים נוזרים נזירות עולם יכול לא יהו נוזרים תלמוד לומר איש א"ר יוחנן מי כתיב נזיר עולם אימא בני ישראל מדירין בניהם בנזיר ואין העובדי כוכבים מדירין בניהם בנזיר יכול לא יהו נוזרים ת"ל איש האמר רבי יוחנן הלכה היא בנזיר אימא בני ישראל מגלחין על נזירות אביהן ואין העובדי כוכבים מגלחין על נזירות אביהן

יכול

יצא עובד כוכבים שאין לו טומאה. שאם נגע במת אינו טמא: **דלמא כרת הוא דלא מיחייב.** כי נכנס במקדש: **אבל איטמויי איטמי.** כי נגע במת כדי לטמא אדם וכלים והואיל והוא מיטמא נמצאת אתה אומר שתהא נזירות חלה עליו: **כל שיש לו טהרה.** (א) בהזאה וטבילת מקוה יש לו טומאה ועובד כוכבים שאין לו טהרה אין מקבל טומאה והא דאמרינן במס' יבמות בפ' הערל (דף עא:) ערל מקבל הזאה כגון ערל ישראל שלא נימול א) שמתו אחיו מחמת מילה אבל ערל עובד כוכבים לא וכיון שאין מקבל הזאה לפיכך אין לו טומאה: **ודלמא טהרה הוא דלית ליה.** שאם קיבל טומאה אפילו שהוזה לא נטהר מטומאתו ופוסל את הקדשים במגעו (ב) הא טומאה הויא ליה שאם נגע במת שהוא טמא ומטמא אדם וכלים: **אמר קרא [איש אשר] יטמא ולא יתחטא.** איתקש טומאה לטהרה דתרווייהו טומאה וטהרה קמישתעו בחד גברא והכי משמע כל מי שאין לו טהרה אין לו טומאה ועובד כוכבים הואיל ואי אפשר לו בטהרה אין לו טומאה: **רב אחא בר יעקב אמר שאני הכא.** גבי נזירות טעמא מאי אימעיטו להו עובדי כוכבים מנזירות כתיב הכא לאביו ולאמו לא יטמא ד) והתם כתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה כל מי שיש לו נחלה להוריש לבניו את עבדיו דבר לך הכתוב גבי נזיר שיש לו אב ואם כדכתיב לאביו ולאמו יש להם טומאה והני עובדי כוכבים הואיל ואין להם נחלה כדי להוריש עבדו לבנו כדכתיב ה) וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו ואמרינן במס' [גיטין] (דף לח.) אתם קונים מהם ולא הם קונים מכם ולא הם קונים זה את זה לא הוי להו טומאה וכל שאין לו טומאה אין לו תורת נזירות: **אי הכי עבדים נמי.** לא ליהוו בתורת נזיר לפי שאינן בתורת נחלה להוריש לבניהם דכל מה שקנה עבד קנה רבו ולא הן קונין זה את זה דהא לאו ישראל נינהו: **אלא אמר רבא בשלמא גבי ערכין דכתיב [בני] ישראל.** לא מצית למעוטי עובדי כוכבים לגמרי דהא דכתיב בני ישראל ממעריך בלבד הוא דקממעט להו כדאמרינן בני ישראל מעריכין ו) אבל לגמרי לא מצית למעוטי להו דלא ליהוו נערכין דהא הדר בהו איש דמייתי את העובדי כוכבים דליהוו נערכין אבל הכא גבי נזירות ליכא לך למימר דליהוי בכלל נזיר כלל דהיכי אמרת בני ישראל נוזרין ומביאין קרבן ואין העובדי כוכבים נוזרין ומביאין קרבן דהאי דכתיב בנזיר בני ישראל ז) קא ממעט להו מקרבן ומשום מיעוטא דקרבן לא איצטריך למיכתב בני ישראל דמהתם נפקא שאין נוזרין ומביאין קרבן דאמרינן במסכת מנחות בפרק אלו מנחות נקמצות (דף עג:) איש איש מבית ישראל כו' אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם ח) לרבות את העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל דמלכל נדריהם ולכל נדבותם נפקא לרבות עולה ושלמים ועופות ויין ולבונה א"כ מה ת"ל לעולה ט) דכתיב י) אשר יקריבו לה' לעולה פרט לנזירות דאין העובדי כוכבים מביאין קרבן נזירות דברי ר' יוסי הגלילי וכיון דמהתם נפקא שאין מביאין קרבן נזירות בני ישראל דהכא למאי אתא אלא לומר לך דלא חל עלייהו נזירות כלל והאי דכתיב בהו איש איידי דכתיב אשה לצורך כתב נמי איש שלא לצורך: **ואימא.** דהאי דכתיב בני ישראל גבי נזירות משום דקאתי לאשמועי' דממעט להו לעובדי כוכבים מנזירות עולם ומיהו בנזירות סתם קאי בלא קרבן מדכתיב בהו איש: **מי כתיב נזיר עולם.** בקרא כ) דקאמרת בני ישראל נוזרין נזירות עולם אבל לא העובדי כוכבים והא לא גמרי נזירות עולם אלא מאבשלום כדאמרינן לעיל בפירקא קמא (דף ד:): **והאמר רבי יוחנן.** בפירקין לעיל (דף כח:) הלכה

היא

ודלמא כרת הוא דלא מחייב. ת"ל דקאמר מהני [דלא][1] מיתי לומר שיהא עובד כוכבים בכרת אבל אטמויי מיטמו: **אמר** קרא והזה הטהור על הטמא כל מי שיש לו טהרה יש לו טומאה וכל שאין לו טהרה אין לו טומאה. ועובד כוכבים אין לו טהרה דכתיב והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת היא למשמרת לבני ישראל ולא לעובדי כוכבים כפי' הקונטרס: **ודלמא** טהרה הוא דלא הוי להו הא טומאה אית להו. דהאי והזה הטהור על הטמא לא מייתר דבפ"ק דיומא (דף יד.) מוקמינן ליה למילי אחריני למתכוין להזות על האדם והזה על הבהמה ומשני אמר קרא אשר יטמא ולא יתחטא דמייתר יטמא דהוה ליה למכתב אשר לא יתחטא ועוד י"ל משום דוהזה הטהור לא מיירי בטהרה דמיטוי אלא מיירי בטהור גמור לפי הפשט או בטבול יום כדאית' ביבמות (דף עג.) וקרא דממעטינן מיניה עובדי כוכבים מטהרה היינו מטהרת חיטוי כדכתיב לבני ישראל למשמרת למי נדה חטאת היא להכי אייתי קרא דאשר יטמא ולא יתחטא דמיירי בחיטוי ט) וצריך עיון ואף על גב דאמת הוא דעובד כוכבים אין לו שום טהרה ואפילו טבילה מ"מ ניחא ליה לאתויי מיעוט גופיה דומיא דלמשמרת למי נדה חטאת היא דמיניה ממעטינן עובדי כוכבים דמיירי בחיטוי ט)(ושמא) הא דעובד כוכבים אין לו טהרה ואפי' טבילה היינו משום דאיתקש טבילה להזאה דכתיב וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר: **לשון** הר"ף אמר קרא אשר יטמא ולא יתחטא ואיתקש טומאה לטהרה: **רב** אחא בר יעקב אמר והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם. אעבדים קאי רב אחא בר לייתי דרשה של אביו דלעיל מי שיש לו אב לענין כל ירושה המפורשת בתור' וירושת עבדים מפורשת בקרא דוהתנחלתם ועובד כוכבים אינו מוריש עבדו לבניו שאין לעובד כוכבים קנין בגוף העבד כדדרשינן פרק השולח (גיטין דף לח.) אתם קונין מהם ולא הם קונין מכם ולא הם קונין זה את זה[2] א"כ כל שיש לו נחלה בעבדים קרוי אביו והוי בכלל לאביו ולאמו לא יטמא וכל שאין לו נחלה אינו בכלל טומאה כלומר בכלל אביו ואמו לא יטמא: **אי** הכי עבדים נמי. נמעטו מנזירות מהך דרשא שכמו כן אין מוריש עבד אחד[3] שניתן לו על מנת שלא יהיה לרבו רשות בו[4] שאינו קונה אותו כדפרישית ולא הם קונים זה מזה וכ"ת דעבדים איתרבו מאליהם עובדי כוכבים נמי ליתרבו מאיש וה"ה דאשינויא קמא דמי שיש לו טהרה יש לו טומאה פריך: אלא אמר רבא בשלמא גבי ערכין איכא לאוקמי מיעוטא דבני ישראל למעוטי עובדי כוכבים דאין מעריכין וריבוי דאיש לרבות עובדי כוכבים דנערכים אבל הכא אי איש לרבות עובדי כוכבים לנזירות א"כ [מאין] ממעט בני ישראל דמשמע ולא עובדי כוכבים וכ"ת בני ישראל נודרים ומביאין קרבן ולא העובדי כוכבים יכול לא יהו נודרים כלל ליאסר באיסורי נזיר [ת"ל איש] אך לא יביאו קרבן: אי משום קרבן לאו מהכא נפקא אלא מהתם לעולה פרט לנזירות. בקרא דאיש איש בפרשת אמור דמרבינן מיניה שהעובדי כוכבים נודרין נדבות כישראל וכתיב בסיפיה דקרא לעולה פרט[5] לנזירות דעובד כוכבים דאינו מביא קרבן נזירות וא"ת וכיון דעובדי כוכבים אימעיטו לגמרי מנזירות א"כ למה לי לעולה פרט לקרבנות נזירות [וי"ל] שלא יביא עובד כוכבים קרבנות נזירות כדי לפטור ישראל נזיר מקרבנותיו וצ"ע: **ואימא** בני ישראל מדירין בניהן בנזיר כו' יכול לא יהו נודרין ת"ל איש הא איתמר עלה א"ר יוחנן הלכה היא בנזיר. א"כ[6] הלכה לא נשנית אלא לגבי ישראל אין[7] סברא דליתי מיעוטא למעוטי דבר שאינו אלא הלכה למשה מסיני: **י)איש** כי יפליא דכתיב בערכין למה לי. לרבוי עובדי כוכבים להיות נערכין כיון דקיימא לן דעובדי כוכבים נודרים נדרים ונדבות כישראלים [לא הוה] ממעט[8] אפילו שתק מאיש הוה מוקמינן מיעוטא דבני ישראל למעוטי עובדי כוכבים דאין מעריכין דסברא[9] הוא להשוותם מקרא דנודרין נדבות כישראל לכל מה שיוכל[10]: **איש** כי יפליא מבעיא ליה לאיתויי מופלא סמוך לאיש: **הניחא** למ"ד. במסכת נדה (דף מו:) דאורייתא אלא מאן דאמר דרבנן מאי איכא למימר לאתויי מופלא סמוך לאיש דעובד כוכבים ודבר תימה הוא דבישראל ליתיה אלא מדרבנן ובעובדי כוכבים איתיה ופרי"י דודאי ישראל דלא הוי בכלל בל יחל עד דהוי גדול וכי הוי גדול מיהא איתא בבל יחל הלכך דרשינן כל דליתיה בבל יחל ליתיה בהפלאה וכדאמר בפרק [יוצא דופן] (שם) וממעטינן מופלא סמוך לאיש דישראל אבל עובד כוכבים שאינו ראוי לבא לכלל בל יחל לא שייך למעוטי:

הניחא

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"א מהלכות טומאת מת הלכה יג:

◆

נוסחת הריב"ן

א) מפני שמתו כו' וכיון שאין לו טהרה שאין מקבל: ב) ואין העובדי כוכבים מעריכין אבל כו' דהא הדר כתיב בהו: ג) ולא עובדי כוכבים מקרבן קא ממעט להו אי משום מיעוטא כו' לא איצטריך למכתב הכא כו': ד) לעולה דכתיב דקרא אשר יקריבו כו': ה) דנימא:

◆

פי' הרא"ש

כתיב ירושה לענין נזיר דפשיטא דעיקר אב לענין ירושה הוא: יצא עובד כוכבים שאין לו טומאה שאם נגע במת אינו מקבל טומאה: מנ"ל שאין לו טומאה: יצא זה שאין לו קהל דקהל עובדי כוכבים לא איקרי קהל: ודלמא כרת הוא דלא מחייב וכי תימא אמאי צריך למעוטי מהאי כרת טפי מכל שאר כריתות שבתורה ושמא אין כאן יתורא דאורחיה דקרא למכתב ונכרתה הנפש ההיא מתוך עמה או מתוך הקהל: וכל שאין לו טהרה אין לו טומאה ועובד כוכבים אין לו טהרה דכתיב והיתה לבני ישראל למשמרת למי נדה משמע לבני ישראל ולא לעובדי כוכבים. ודלמא טהרה הוא דלא הויא להו הא טומאה הויא להו וקרא דוהזה הטהור לא מייתר דבפ"ק דיומא דריש ליה ר"ע ורבנן לדרשא אחריתי: איש אשר יטמא ולא יתחטא איתקש טומאה לטהרה וקרא יתירא הוא למידרש א"נ בהאי איתקש קבלת טומאה לחטוי ולהיקש לא בעי יתורא: שאני הכא דכתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם. רב אחא בר יעקב מהדר אשנויא דלעיל מי שיש לו אב לענין ירושה ופריך ליה מהא דר' יוחנן דאמר עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה ואתא רב אחא לשנויי הך פירכא ולא קשה להאי שינויא דמי שיש לו אב לכל דין ירושה האמורה בתורה אף לענין להנחיל עבדו לבנו יש לו טומאה וישנו בכלל לאביו ולאמו לא יטמא ועובד כוכבים אינו בכלל נחלה זו להנחיל עבדו לבנו שהרי אף לעצמו לא היה גוף העבד קנוי כדדרשינן בגיטין פ' השולח אתם קונים מהם ולא הם קונים מכם ולא הם קונים זה מזה הלכך אינו בכלל לאביו ולאמו לא יטמא: א"כ עבדים נמי נמעט מהאי קרא שגם עבד אם נתנו לו עבד ע"מ שאין לרבו רשות [בו] אינו מורישו לבנו כדפרישית לא הם קונים זה מזה וק"ל דוקא גבי עובדי כוכבים הוא דאמרינן ולא הם קונים זה מזה ועבד יצא מכלל עובד כוכבים ומכלל קונים דינו כישראל. ועוד י"ל לפרש דעבדים אינם בכלל שום ירושה ולא יורש אביו ולא מוריש ממונו לבנו דעבד אין לו יורש ולעיל נמי ה"מ מפרך הך פירכא אלא איפרך האי שינויא דשתא דאוקמיה רב אחא פריך ליה: אלא אמר רבא גבי ערכין איכא למדרש מיעוטא דבני ישראל (קרי

מסורת הש"ס

א) [לקמן סב. ערכין ה:], ב) מנחות עג:, ג) [לעיל כח: וש"נ], ד) [במדבר ו], ה) [ויקרא כה], ו) [ויקרא כג], ז) [שם], ח) גי' מ"מ וצ"ל אע"ג, ט) גי' מ"מ וסגר, י) שייך לדף סב ע"א.

◆

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקָּהָל כִּי אֶת מִקְדַּשׁ יְיָ טִמֵּא מֵי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא הוּא: במדבר יט כ

2. וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטְּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר בָּעָרֶב: במדבר יט יט

3. וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא תִרְדֶּה בוֹ בְּפָרֶךְ: ויקרא כה מו

4. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יַפְלִא נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ נְפָשֹׁת לַיְיָ: ויקרא כז ב

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כל שיש לו טהרה כלומר שיש לו טהרה בהזאה וטבילה: (ב) ד"ה ודלמא וכו' כמגעו טומאה הוא דהויא ליה כצ"ל ותיבת הא נמחק:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה א"ה עבדים כו' שאינו קונה אותו. ע' יבמות דף סו ע"א ברש"י ד"ה ועבדין שקנו ובתוס' שם ד"ה ועבדים: בא"ד דמי שיש לו טהרה יש לו טומאה. דנראים קטנים דכפטע עבד יש לו טהרה במקוה ומקבל טומאה כמו נשים: תוס' ד"ה ואימא בני ישראל וכו' למעוטי דבר. עי' זבחים דף ה ע"ב תד"ה ניתק ולע"ק:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' ת"ל איש (איש) תז"מ:

◆

הגהות התוספות

1. תיבות ת"ל דקאמר מהני דלא, נמחק, וצ"ל תימה לפרש לי קרא מהיכי תיתי כו'. 2. נס"י זה מזה. 3. צ"ל אחד. 4. צ"ל כדדרשינן. 5. צ"ל ודרשינן לעולה פרט לנזירות. 6. תיבת א"כ נמחק וצ"ל והלכה. 7. צ"ל אי נמי אין סברא כו'. 8. תיבות לא הוה ממעט נמחק. וצ"ל ממילא. 9. צ"ל ולא למעוטי שאינן נערכים דסברא כו'. 10. נלע"ל דסברא הוא להשוות ערכין לנדרים לכל מה שיוכל. וכ"ה ברא"ש.

◆

מוסף רש"י

הלכה היא בנזיר. הלכה למשה מסיני הוא בהלכות נזיר (סוטה כג.).

נייה) [ולקומי רבויא] דאיש אבל גבי נזיר ליכא לקומי תרוייהו כדמפרש ואזיל הלכך מיעוטא דרשינן ומאיש לא מציא לרבוי מידי ושמא אתא לדרשא אחרינא: לעולה פרט לנזיר במנחות פרק ואלו מנחות דרשינן איש איש אשר יקריב קרבן לרבות העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל לכל נדריהם ולכל נדבותם לרבות עולה ושלמים ועופות יין ולבונה א"כ מה ת"ל לעולה דכתיב אשר יקריבו לה' לעולה פרט לנזיר שאין העובדי כוכבים מביאים קרבן נזיר דברי ר' יוסי הגלילי: מידי נזיר עולם כתיב. דקרא בכל נדיר איירי: בני ישראל מדירים בניהם כדתנן לעיל האיש מדיר את בנו בנזיר. הא אמר ר' יוחנן הלכה היא בנזיר ולא מסתבר לאוקמי מיעוטא דקרא בדבר שהוא הלכה למשה מסיני: בני ישראל מגלחין על נזירות אביהם אם הפריש אביו מעות לנזירותו ומת הבן מגלח על אותן המעות: